

SITUATA ME TË DREJTAT E NJERIUT – RAPORT MUJOR

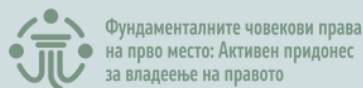
MAJ

20

25

SITUATA ME TË DREJTAT E NJERIUT – RAPORT MUJOR

Kjo botim u financua nga Bashkimi Evropian. Përmbajtja e tij është përgjegjësi e vetme e Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut në Shkup dhe nuk pasqyron domosdoshmërisht pikëpamjet e Bashkimit Evropian.

PËRMBAJTJA

01

Hyrje

02

Gjuha e urrejtjes

03

Veprat nga urrejtja

04

Institucione të mbyllura

05

Ndihmë juridike falas

HYRJE

Gjatë muajit maj, Platforma për Barazi Gjinore shprehu mbështetjen e saj të fortë për Iniciativën e Grave nga Shuto Orizari dhe reagimin e tyre ndaj rastit të fundit të vrasjes së grave (femicid), në të cilin u mor tragjikisht jeta e një gruaje tjetër.

Ky rast nuk ishte një incident i izoluar, por më tepër një konfirmim tjetër i dështimeve të thella sistematike dhe neglizhencës institucionale që i kanë vënë gratë në rrezik për vite me radhë. Injorimi i vazhdueshëm i kërkesave për ndihmë dhe mosveprimi nga organet kompetente kanë pasojat të drejtpërdrejta dhe shpesh fatale. Platforma u bëri thirrje të gjitha institucioneve kompetente – policisë, qendrave të punës sociale, prokurorisë dhe gjyqësorit – që të rishikojnë urgjentisht veprimet e tyre, të marrin përgjegjësi dhe të sigurojnë mbrojtje në kohë, të koordinuar dhe të ndjeshme për të gjitha gratë që përballen me dhunë të bazuar në gjininë dhe dhunën në familje.

U theksua veçanërisht nevoja për të mbështetur dhe mbrojtur gratë nga komunitetet e marginalizuara, të cilat shpesh janë të ekspozuara ndaj diskriminimit të shumëfishtë dhe neglizhencës sistematike. Asnjë femër nuk duhet të lihet vetëm në luftën për sigurinë dhe jetën e saj. Platforma shprehu solidaritetin e saj të thellë me Iniciativën e Grave të Shuto Orizarës, e cila ka qenë zëri dhe mbështetja për gratë në komunitet për vite me radhë. Përveç kësaj, reagimi i tyre është transmetuar i plotë.

HYRJE

Gjatë muajit maj 2025, Platforma e Organizatave të Shoqërisë Civile për Luftën kundër Korrupsionit reagoi publikisht ndaj mangësive serioze në transparencën e procesit të negocimit dhe përfundimit të marrëveshjes ndërshtetërore midis Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Qeverisë së Mbretërisë së Bashkuar, e njohur në publik si "Marrëveshja Qeveri-me-Qeveri".

Kjo ishte marrëveshja e dytë e tillë pas asaj të mëparshmes me Republikën e Hungarisë, e cila u nënshkrua gjithashtu pa konsultim publik dhe pa informuar publikun në kohë rreth përmbajtjes dhe detyrimeve që rrjedhin prej saj.

Platforma vlerësoi se, megjithëse Qeveria ka detyrimin të jetë transparente kur shpenzon fonde nga marrëveshje të tilla, kjo nuk përjashton detyrimin për të qenë transparente në procesin e negocimit dhe miratimit të vetë marrëveshjeve. Qeveria e pranoi marrëveshjen me Mbretërinë e Bashkuar në një seancë të mbajtur më 20 maj dhe ajo u nënshkrua më 22 maj 2025 në Londër - pa informacion të publikuar më parë në lidhje me përmbajtjen dhe kushtet e marrëveshjes.

HYRJE

Platforma vuri në dukje mospërputhjen midis kësaj qasjeje dhe parimeve të përcaktuara në Strategjinë e Menaxhimit të Borxhit Publik për vitet 2025-2027, e cila përcakton detyrimin për të "siguruar transparencë në procesin e krijimit të borxhit".

Në reagimin e saj, Platforma theksoi se marrëveshjet e partneritetit strategjik me vendet mike, siç është marrëveshja me Mbretërinë e Bashkuar, nuk duhet të përdoren si justifikim për procese të fshehta që çojnë në huamarrje në kushte të paqarta dhe pa përfshirjen e publikut.

SITUATA ME GJUHËN E URREJTJES NË REPUBLIKËN E MAQEDONISË SË VERIUT, RAPORT MUJOR - MAJ 2025

Gjatë muajit maj 2025 në ueb platformën www.govornaomraza.mk janë regjistruar gjithsej 14 raste me elemente të gjuhës së urrejtjes, thirrjes dhe nxitjes së diskriminimit dhe ngacmimit mbi baza të ndryshme, kryesisht në bazë të përkatësisë etnike dhe kombësisë (nacionalitetit). Nga këto, 13 raste (87 %) i referohen gjuhës që synon përkatësinë kombëtare, dhe 2 raste (13 %) i referohen përkatësisë etnike.

Trendi shqetësues i një numri në rritje të raportimeve që lidhen me përkatësinë kombëtare dhe etnike vazhdoi edhe gjatë muajit maj. Veçanërisht bie në sy përmbajtja e publikuar në rrjetet sociale, ku qarkullojnë harta me pretendime territoriale nga vendet e Ballkanit Perëndimor, të cilat jo vetëm krijojnë tensione, por edhe inkurajojnë diskursin negativ, fyerjet dhe nënçmimin ndaj komuniteteve të ndryshme.

PARAQITJA GRAFIKE E SITUATËS ME GJUHËN E URREJTJES NË MAJ TË VITIT 2025

■ Gjuha e urrejtjes sipas kombësisë (13) ■ Gjuha e urrejtjes sipas etnisë (2)

SITUATA ME GJUHËN E URREJTJES NË REPUBLIKËN E MAQEDONISË SË VERIUT, RAPORT MUJOR - MAJ 2025

PËRFUNDIME DHE REKOMANDIM

Përfundime

Edhe ky muaj konfirmon trendin shqetësues të rritjes së raportimeve të gjuhës së urrejtjes në baza kombëtare dhe etnike, që tregon për efikasitet të pamjaftueshëm të mekanizmave ekzistues parandalues dhe sanksionues.

Rekomandime

Institucionet kompetente duhet të monitorojnë, dokumentojnë dhe sanksionojnë në mënyrë proaktive gjuhën e urrejtjes në mediat sociale.

SITUATA ME VEPRAT NGA URREJTJA NË REPUBLIKËN E MAQEDONISË SË VERIUT, RAPORT MUJOR - MAJ 2025

Gjatë muajit prill 2025, Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut ka regjistruar 3 incidente të mundshme me motive të njëanshme, në pjesën më të madhe, në përputhje me treguesit e tjerë (vendndodhja, mënyra e ekzekutimit, përfshirja e të miturve dhe nxënësve të shkollave të mesme etj.), ekziston bindja e arsyeshme se ato janë kryer për shkak të përkatësisë etnike të viktimës, gjegjësisht autorit. Gjegjësisht, bëhet fjalë për 3 incidente të mundshme në bazë të përkatësisë etnike. Sipas llojit të dhunës, të tre incidentet përmbajnë dhunë. Në të gjitha rastet, të miturit paraqiten si viktima ose autorë.

Incidentet e mundshme janë përfshirë në raport sepse ato lidhen me situata ku tregues të tjerë sugjerojnë se ka arsye për të besuar se këto incidente janë të motivuara nga njëanshmëria. Ndër këta tregues të njëanshëm janë: perceptimi i viktimës/dëshmitarit; komentimi në vendin e ngjarjes; dallimi ndërmjet viktimës dhe dhunuesit në bazë etnike; modeli/frekuenca e incidenteve të mëparshme; natyra e dhunës; mungesa e motiveve të tjera; si dhe vendi dhe koha.

SITUATA ME VEPRAT NGA URREJTJA NË REPUBLIKËN E MAQEDONISË SË VERIUT, RAPORT MUJOR - MAJ 2025

Thënë më saktë, incidentet e mundshme janë përfshirë në këtë raport për shkak të informacionit të marrë në lidhje me vendndodhjen (shembull: lagje ose shkolla etnikisht e përzier, linjat e autobusëve të përdorura nga anëtarë të komuniteteve të ndryshme etnike, vendet ku në të kaluarën kanë ndodhur vepra penale të urrejtjes), llojin (shembull: një grup më i madh në numër i personave të mitur që sulmojnë një ose më shumë viktima pa ndonjë provokim, përleshje grupore, sulme të mëparshme në autobus apo stacion autobusi), koha (shembull: pas përplasjeve të mparshme si formë hakmarrjeje, pas lëshimit nga shkolla, gjatë ose pas një ndeshjeje sportive), dhe prona e dëmtuar gjatë kohës së incidentit (shembull: vendet e ceremonive fetare).

SITUATA ME VEPRAT NGA URREJTJA NË REPUBLIKËN E MAQEDONISË SË VERIUT, RAPORT MUJOR - MAJ 2025

PËRFUNDIME

Përfundime:

1. Të gjitha incidentet e regjistruara në maj 2025 përfshinin dhunë me një motiv të mundshëm paragjykimi të lidhur me përkatësinë etnike, duke treguar një rrezik të vazhdueshëm të tensioneve ndëretnike, veçanërisht në mjedise të përziera, siç janë shkollat dhe transporti publik. Përfshirja e të miturve si viktima ose autorë është veçanërisht shqetësuese dhe kërkon ndërhyrje urgjente nga institucionet.

2. Incidentet tregojnë sjellje të përsëritura (incidente në vende etnikisht të përziera, sulme në grup, sulme të paprovokuara) që përsëriten me kalimin e kohës. Këto sjellje tregojnë mungesën e mekanizmave parandalues dhe një përgjigje të pamjaftueshme institucionale për të adresuar dhunën e motivuar të njëanshme midis të rinjve.

SITUATA ME VEPRAT NGA URREJTJA NË REPUBLIKËN E MAQEDONISË SË VERIUT, RAPORT MUJOR - MAJ 2025

REKOMANDIM

Rekomandime:

• Nevojitet një bashkëpunim më i madh ndërsektorial midis institucioneve arsimore, qeverisjes vendore, policisë dhe organizatave të shoqërisë civile me qëllim zhvillimin dhe zbatimin e programeve për parandalimin e dhunës dhe gjuhës së urrejtjes midis të rinjve, veçanërisht në mjediset multietnike.

Ministria e Punëve të Brendshme dhe Prokuroria Publike duhet të krijojnë mekanizma për identifikim, regjistrim dhe përpunim të shpejtë të incidenteve me motiv të mundshëm të anshëm, në mënyrë që këto raste të mos mbeten të paregjistruara dhe të pandëshkuara, ndërsa viktimat të jenë të mbrojtura.

SITUATA ME INSTITUCIONET E MBYLLURA - MAJ 2025

Pasqyrë e përgjithshme e aktiviteteve

Gjatë muajit maj 2025, Komiteti i Helsinkit ka ofruar ndihmë juridike falas për personat e dënuar në katër raste.

Një rast: Gjendja shëndetësore e një personi në paraburgim.

Një rast: Burg shtëpiak.

Një rast: Siguria dhe kujdesi shëndetësor i një personi të dënuar.

Një rast: Torturë dhe trajtim çnjerëzor.

Pasqyrë e shkurtër e shërbimeve të ofruara juridike

- Rishikimi i legjislacionit dhe këshillave ligjore të ofruara për të burgosurit dhe familjarët e tyre.
- Kërkesa për qasje të lirë në informacione dorëzuar institucioneve kompetente.
- Ofrimi i informacionit, këshillave ligjore dhe udhëzimeve për klientët.

Përfundime dhe rekomandime:

- Përmirësimi i kushteve për kujdes mjekësor duke ofruar personel mjekësor të kualifikuar, kontrole të rregullta shëndetësore dhe mekanizma efikasë për raportimin dhe zgjidhjen e problemeve shëndetësore.
- Sigurimi i respektimit të të drejtave dhe dinjitetit të të gjithë personave të privuar nga liria e tyre përmes trajtimit njerëzor, mosdiskriminimit dhe pajtueshmërisë me praktikën e burgjeve në përputhje me standardet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut.
- Inkurajimi dhe zgjerimi i përdorimit të masave alternative ndaj privimit nga liria, siç janë lirimi me kusht, lirimi me kusht dhe monitorimi elektronik, me qëllim uljen e mbipopullimit, përmirësimin e risocializimit dhe përdorimin racional të burimeve.

NDIHMË JURIDIKE FALAS, RAPORT MUJOR - MAJ 2025 TË DHËNA STATISTIKORE

NJF	23	
NJD	1	
Gjithsej	24	
	Numri	Përqindja
Gjinia		
Meshkuj	9	39
Femra	14	61
Përkatësia etnike		
Maqedonë	18	75
Shqiptarë	4	17
Romë	1	4
Turq	1	4
Rajonet gjeografike		
Shkup	12	50
Vardar	0	0
Pollog	0	0
Pellagoni	3	12.5
Jugperëndim	5	21
Verilindje	2	6
Lindje	2	6
Juglindje	1	3

FREE LEGAL AID, MONTHLY REPORT - APRIL 2025 STATISTICAL DATA

Fusha juridike	Numri	Përqindja
E drejta pronësore	1	4
Mbrojtja dhe sigurimi social	4	17
Mbrojtja e fëmijëve	4	17
Sigurimi pensional dhe invalidor	0	0
Mbrojtja dhe sigurimi shëndetësor	1	4
Marrëdhëniet e punës	3	13
Dhuna me bazë gjinore dhe dhuna në familje	2	8
Çështje statusore	2	8
Mbrojtja e të drejtave të njeriut	6	25
Të tjera	1	4

RAST STUDIMI PËR NDIHMË JURIDIKE DYTËSORE - PËRFAQËSIMI NË PROCEDURË GJYQËSORE PËR DIVORC KU PËRFSHIHEN EDHE FËMIJË TË MITUR

Një grua nga Probishtipi i është drejtuar Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut për ndihmë juridike falas. Që nga viti 2019, aplikuesja është e martuar me një burrë nga i njëjti qytet me të cilin ka dy fëmijë të mitur. Megjithatë, martesë nuk ka funksionuar për një kohë të gjatë për shkak të marrëdhënieve të dëmtuara rëndë midis bashkëshortëve. Siç shihet edhe nga vërtetimet e lëshuara nga Ministria e Punëve të Brendshme Probishtip në periudhën janar 2024 - prill 2025, kërkesja ka qenë viktimë e dhunës në familje pa epilog institucional, për këtë arsye është larguar nga shtëpia familjare së bashku me fëmijët e saj të mitur. Në fillim të majit të këtij viti, paditësja mori në adresën e saj një kërkesë për divorc, ku kërkohej që fëmijët t'i caktoheshin babait për kujdestari, edukim dhe mbështetje të pjesshme.

Duke pasur parasysh se paditësja ka qenë e papunë për një kohë të gjatë dhe se i duhej një avokat për ta përfaqësuar në procedurat e divorcit, ne paraqitëm një kërkesë për miratimin e ndihmës juridike dytësore.

Kërkesa për miratimin e ndihmës juridike dytësore u refuzua me vendim të departamentit rajonal të Ministrisë së Drejtësisë në Kriva Pallankë. Ky vendim ngre dy probleme me të cilat ballafaqohet sistemi i ndihmës juridike falas.

RAST STUDI MI PËR NDIHMË JURIDIKE DYTËSORE - PËRFAQËSIMI NË PROCEDURË GJYQËSORE PËR DIVORC KU PËRFSHIHEN EDHE FËMIJË TË MITUR

Së pari, ende ekzistojnë departamente rajonale, departamentet e të cilave për ndihmë juridike falas nuk janë të pajisura me staf pas daljes në pension të personave të punësuar më parë ose për shkak të arsyeve të tjera të ndërprerjes së marrëdhënies së punës. I tillë është rasti me departamentin rajonal të Ministrisë së Drejtësisë në Probishtip. Kur bëhet fjalë për procedura urgjente (siç ishte rasti me kërkesën e lartpërmendur për NJD), mungesa e tillë e stafit çon në mënyrë të pashmangshme në humbjen e të drejtës për ndihmë juridike dytësore, veçanërisht në fazën fillestare të procedurave.

Së dyti, kërkesa u refuzua në bazë të Nenit 19 të Ligjit për Ndhmën Juridike Falas, i cili përcakton që aplikanti dhe anëtarët e familjes së tij duhet të zotërojnë vetëm një ndërtesë ose apartament të vetëm si pjesë të veçantë të një ndërtese në të cilën jetojnë, ose, si alternativë, aplikanti dhe anëtarët e familjes së tij duhet të zotërojnë një ose më shumë parcela kadastrale të lidhura fizikisht me një sipërfaqe totale që nuk i kalon 500 m² në komunat në zonat urbane, ose një ose më shumë parcela kadastrale me një sipërfaqe totale që nuk i kalon 5,000 m² në zonat rurale.

RAST STUDIMI PËR NDIHMË JURIDIKE DYTËSORE - PËRFAQËSIMI NË PROCEDURË GJYQËSORE PËR DIVORC KU PËRFSHIHEN EDHE FËMIJË TË MITUR

PËRFUNDIME DHE REKOMANDIM

Ne rekomandojmë plotësimin e departamenteve të ndihmës juridike falas me staf brenda departamenteve rajonale të Ministrisë së Drejtësisë, si dhe ndryshime ligjore që synojnë heqjen e kërkesave pasurore për miratimin e ndihmës juridike dytësore për të gjitha procedurat në të cilat njëra nga palët shfaqet si viktimë e dhunës në familje.